

Gemeentebreed

Ouderennevendiensten?

A.N. Hendriks

Er is in onze kerken heel wat aandacht voor jongeren gekomen. De preken moeten er nadrukkelijk mee rekenen dat onze opgroeiende jeugd in de kerk aangesproken wordt. Ook de basisschoolkinderen worden niet vergeten. In tal van diensten is er een apart ‘kindermoment’, waarbij vaak op beeldende manier iets van de boodschap van de preek wordt overgebracht.

Nogal wat gemeenten kennen zelfs het verschijnsel van een ‘kindernevendienst’. Jongere kinderen verlaten de samenkomst om in een aparte ruimte hun eigen program te volgen.

Er is van deze aandacht voor de jeugdigen in de gemeente veel goeds te zeggen. Jongeren en zelfs kleuters nemen een andere plaats in dan decennia geleden. Ze willen bij de dingen zich betrokken voelen, ze willen dat er met hen gerekend wordt. Dat zien we in onze samenleving, in het onderwijs, het is een ontwikkeling waar de kerk niet aan voorbij kan gaan. Je kunt niet meer zeggen: vroeger ging het zo, nu kan het ook nog wel zo. Tijden veranderen en jonge mensen met hen.

Echter, bij al die aandacht voor kleuters en jongeren bestaat het gevaar dat de bejaarde broeders en zusters tekortkomen. Soms hoor je ouderen klagen dat het in de preek bijna altijd gaat om de vragen en problemen van jonge mensen. Ik hoorde een senior zelfs zeggen: het wordt tijd dat we in onze kerken *ouderennevendiensten* krijgen. Dan komen wij tenminste ook nog eens aan bod!

Het zal wel een grapje zijn geweest, maar het zegt wel iets. Met al onze drukte om de lieve jeugd vast te houden en aan te spreken, mogen we de ouderen in de gemeente niet vergeten. Temeer omdat ze door de toenemende vergrijzing een steeds grotere groep in de kerken gaan worden. Men leeft over het algemeen langer dan vroeger en men is dan ook veel langer 70+.

Opgave

Oud worden is in veel gevallen best een opgave. Daarom hebben onze oude broeders en zusters ook aandacht nodig om met die opdracht gelovig en vol goede moed om te gaan. Bij het ouder worden doen zich op den duur hinderlijke *fysieke* verschijnselen voor. Weefsel verschrompelt; het skelet krimpt; de zintuigen gaan achteruit; hart en vaten functioneren niet meer als vroeger. De elasticiteit van het lichaam neemt af. De motorische functie daalt. Bewegingen worden trager en houderiger. Ouderen zijn vaak net als oude auto's. Ze moeten vaker naar de garage voor een onderhoudsbeurt. Kwalen en lichamelijke ongemakken doen bejaarden trouwe bezoekers worden van de spreekkamers van de dokters.

Maar er is ook *psychisch* bij het ouder worden het een en ander aan de hand. Het opname- en inprentingsvermogen verzwakt. Oog en oor nemen minder waar. Recente gebeurtenissen worden gemakkelijk vergeten. Leek het geheugen vroeger op een spons, nu heeft het meer van een zeef. Nieuwe indrukken worden moeilijker opgenomen. Ook de *tijdsbeleving* verandert. Heel merkwaardig: er gebeurt steeds minder en toch vliegt de tijd. Doordat ook de geestelijke vermogens te lijden hebben onder het verouderingsproces, kan zich een zekere gedachtearmoede voordoen. Er zijn enkele zaken waarover men steeds praat of zelfs steeds minder praat.

Het ouder worden heeft ook gevolgen voor het *wilsleven*. Men kan vaak heel moeilijk tot een besluit komen. Gecamoufleerde zuchten worden minder beheerst. Onaangename karaktertrekken komen sterker naar voren. Het *denk- en oordeelsvermogen* functioneert ook minder, verbanden worden minder vlug doorzien. Het concentratievermogen neemt af. Doordenken van gecompliceerde kwesties lukt minder. En zo komt het vaak tot zeer ongenueanceerde taxaties. Ook het *gevoelsleven* blijft niet buiten schot. Er is sprake van een zekere vervlakking, doordat de intensiteit van de gevoelens afneemt. Het krijgt soms bijna iets kinderlijks: erg verdrietig, maar heel gauw weer monter. Het wordt moeilijker gevoelens te beheersen.

Bij dit alles zijn ook nog te noemen de ingrijpende *sociale* veranderingen. Men staat veelszins aan de kant. De identiteit wordt niet meer bepaald door maatschappelijke of kerkelijke positie. Andere generaties treden aan en bepalen het beleid. De wereld om je heen verandert snel, terwijl je zelf dat tempo niet bijhoudt. Dat leidt tot gevoelens van vervreemding en eenzaamheid.

Gevoelens die vaak nog erger worden wanneer de vertrouwde leefomgeving verlaten moet worden. Diep ingrijpend is het verlies van de partner met wie men vaak heel lang samen is geweest. Een aparte moeite is ook dat vrienden wegvallen en de kring van dierbaren steeds kleiner wordt. Soms is er ook verdriet om het verlies van kinderen en zorg om de weg die kleinkinderen gaan.

Bemoediging

Ik geef direct toe dat dit een zeer algemene en ook onvolledige schets van het ouder worden is. Leeftijd, gezondheid, karakter, omgeving en tal van andere factoren nuanceren het door mij genoemde. Maar *mutatis mutandis* krijgt ieder in het oud-zijn wel met iets of meer van wat ik schetste, te maken. Oud worden en oud zijn is vaak helemaal zo gemakkelijk niet, al is het waar dat heel wat senioren tegenwoordig een plezierig leven leiden. Maar ik heb het dan ook niet zozeer over die senioren, als wel over de 70+'ers. Juist in de jaren naar de 80 toe gaat het verouderen sneller en wordt men meer met het deficit geconfronteerd.

Het lijkt me goed dat in de prediking en in de dienst der gebeden ook van tijd tot tijd aandacht is voor onze ouderen. De gemeente moet 'in elk opzicht' worden gebouwd. Dat impliceert dat er ook *bemoediging* is voor de broeders en zusters die hun krachten minder voelen worden, die geliefden moeten missen, die met wonden verder moeten, die hun wereld kleiner zien worden, die er klaar mee moeten komen dat het leven hier op aarde eindig is.

Er is in de Schrift veel troost, juist ook voor onze bejaarden. De Schrift leert ons het oud-zijn niet alleen vanuit het deficit te benaderen. De grijsheid wordt een 'sierlijke kroon' (Spr. 16:31) genoemd. Er is vanuit de Bijbel ook heel wat *positiefs* over de oude dag te melden.

Juist ouderen hebben weet van de 'beproofdheid' van het geloof (Jak. 1:3) en kunnen de 'echtheid' van het geloof (1 Petr. 1:7) laten zien. Zij hebben ervaring in het dienen van de Here en kennen de hoogten en diepten in de omgang met Hem. Er is een wijsheid - ook in de godsvrucht - die met de jaren groeit en die ouderen als een geschenk van de Here mogen ervaren (Spr. 2:6). De Schrift wijst er dan ook meer dan eens op dat ouderen vanuit hun lange ervaring zo geschikt zijn om over de deugden en werken van de Here te spreken.

Heel mooi vinden we dat in Psalm 71, de psalm van een bejaard kind van God. Juist doordat de dichter zo rijk Gods hulp vanaf de moederschoot ondervonden heeft, kan hij de heraut zijn die de machtige daden van de Here HERE verkondigt aan de jonge generatie: 'O God, Gij hebt mij onderwezen van mijn jeugd aan, tot nu toe verkondig ik uw wonderen.'

Oude broeders en zusters kunnen tot een rijke zegen voor de gemeente zijn. Door hun voorbeeld in het dienen van de Here (vgl. Tit. 2:2-3), met hun spreken over de Here (Ps. 92:15-16) en zeker niet het minst in hun *bidden* tot de Here (vgl. Anna, Luc. 2:37). Zij vooral mogen voorbidders in de gemeente zijn (Ef. 6:18-19).

Op al dit mooie van de oude dag moet in prediking en pastoraat gewezen worden. Tegelijk blijft het ook nodig troost te bieden bij al het moeilijke dat de oude dag voor velen met zich meebrengt. De troost die in de Schrift zo rijk naar ons toekomt. De troost dat wij mogen weten dat ‘al vervalt ook onze uiterlijke mens, nochtans de innerlijke van dag tot dag wordt vernieuwd’ (2 Kor. 4:16), dat bij de afbraak van onze aardse tent wij uitzicht hebben op ‘een gebouw van God in de hemelen, niet met handen gemaakt, een eeuwig huis’ (2 Kor. 5:1) en dat wij er zeker van mogen zijn ‘dat het lijden van de tegenwoordig tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid, die over ons geopenbaard zal worden’ (Rom. 8:18). De troost ook dat we in het sterven nooit alleen zijn, maar dat de Here ‘in de benauwdheid’ bij zijn kinderen is (Ps. 91:15) en hun rechterhand heeft gevat (Ps. 74:23), en dat wanneer het leven ons Christus is, het sterven winst mag zijn (Fil. 1:21).

Ten slotte

Ik voel niets voor ouderennevendiensten. De Here ontmoet in onze kerkdiensten zijn *volk* en spreekt tot zijn *gemeente*. Wel pleit ik voor aandacht voor de bejaarde broeders en zusters. Ze mogen niet vergeten worden in de prediking en de dienst der gebeden. De vragen en noden van de jongeren mogen niet zo overheersen dat ouderen zich ’s zondags verwaarloosd voelen en tekortkomen in pastorale zorg. In het Nieuwe Testament ontdekken we dat de apostelen in hun brieven ook aandacht hebben voor allerlei categorieën in de gemeente. Mannen en vrouwen, heren en slaven, gehuwden en ongehuwden, jongeren en ouderen, ze worden meer dan eens apart genoemd en aangesproken. De prediking in onze kerken zal dan ook daarin *onderscheidend* moeten zijn, dat ze met de verschillende hoorders en hun situaties rekening houdt.

In een Amersfoorts verzorgingshuis hangt bij de lift een tegel met de tekst: ‘Blij bejaard is goud waard.’ Het zal waar zijn. Maar echte, blijvende vreugde is toch een vrucht van de Heilige Geest (Gal. 5:22). Die vrucht bloeit op waar de Geest mensen leert hoe rijk ze zijn in de Here Jezus, waar Hij hen troost met Gods beloften en Hij hen overvloedig maakt in de hoop op de heerlijkheid van God.

Voor die leerschool gebruikt de Geest met name onze kerkdiensten!